

Vlaams
Parlement

vergadering **C154 – WON13**
zittingsjaar 2010-2011

Handelingen

Commissievergadering

Commissie voor Woonbeleid, Stedelijk Beleid en Energie

van 24 februari 2011

INHOUD

- Vraag om uitleg van de heer Tom Dehaene tot mevrouw Freya Van den Bossche, Vlaams minister van Energie, Wonen, Steden en Sociale Economie, over de financiering van de projecten ter ondersteuning van het lokaal woonbeleid - 1360 (2010-2011) 3
- Vraag om uitleg van mevrouw Liesbeth Homans tot mevrouw Freya Van den Bossche, Vlaams minister van Energie, Wonen, Steden en Sociale Economie, over de opdracht aan de VREG om de service van elektriciteits- en gasleveranciers te beoordelen - 1187 (2010-2011) 5
- Vraag om uitleg van de heer Bart Martens tot mevrouw Freya Van den Bossche, Vlaams minister van Energie, Wonen, Steden en Sociale Economie, over 100 procent groene energie tegen 2050 - 1233 (2010-2011)
- Vraag om uitleg van de heer Hermes Sanctorum tot mevrouw Freya Van den Bossche, Vlaams minister van Energie, Wonen, Steden en Sociale Economie, over de engagementen die de Vlaamse Regering wil aangaan in het kader van het Europese energiepakket 20-20-20 - 1301 (2010-2011) 7

■

Voorzitter: de heer Jan Penris

Vraag om uitleg van de heer Tom Dehaene tot mevrouw Freya Van den Bossche, Vlaams minister van Energie, Wonen, Steden en Sociale Economie, over de financiering van de projecten ter ondersteuning van het lokaal woonbeleid - 1360 (2010-2011)

De voorzitter: De heer Dehaene heeft het woord.

De heer Tom Dehaene: Minister, de Vlaamse Regering besliste in 2007 om de projecten met betrekking tot het lokaal woonbeleid financieel te ondersteunen. Dat is een succes geworden. Er zijn al een dertigtal dergelijke projecten opgestart, en nog eens negen in 2010. In totaal zijn dat er dus 39. Als ik goed geïnformeerd ben, zijn er 139 van de 308 Vlaamse gemeenten aangesloten bij een project. De weerklank die ik krijg, is dat er zeer positief geëvalueerd wordt, dat men blij is met die samenwerking en dat het de nodige boost gegeven heeft aan het woonbeleid op lokaal niveau.

In het besluit van 2007 stond dat de Vlaamse Regering 50 procent van de personeelskost zou subsidiëren en 25 procent van de werkingskosten. Voor de personeelskost is dat uiteraard na aftrek van eventuele loonpremies of -subsidies. In 2010 is er een aanpassing geweest. Die 50 procent is opgetrokken tot 60 procent, maar de 25 procent voor de werkingskosten is vervallen. Het totaal aan subsidiëring vanuit de Vlaamse Regering voor de projecten van het lokale woonbeleid daalt dus. De vraag rijst nu bij verschillende vooral kleinere gemeenten wat de bedoeling is op iets langere termijn.

Minister, was het uw bedoeling om al in de tweede subsidieperiode het subsidiebedrag naar beneden te halen? In het besluit van 2010 staat bovendien dat de subsidie tot de helft zou worden teruggebracht in de derde subsidieperiode. Vooral voor kleine gemeenten is dat problematisch. Het gaat over zo'n 25.000 euro per cluster van gemeenten. Voor kleinere gemeenten komt dat ongeveer neer op 5000 euro. Dat is niet veel geld op zich, maar voor kleine gemeenten is dat wel een serieuze hap uit het budget voor hun woonbeleid, vandaar hun bezorgdheid. Is er ruimte om te overbruggen tijdens die tweede subsidieperiode? Vreest u niet dat veel van die projecten zullen moeten worden stopgezet als we minder middelen ter beschikking stellen?

De voorzitter: Minister Van den Bossche heeft het woord.

Minister Freya Van den Bossche: Voorzitter, collega's, de halvering van de subsidie in de derde periode was inderdaad al opgenomen in het oorspronkelijke besluit van 2007. Die degressiviteit is toen ingevoerd om de gemeenten te stimuleren om binnen een periode van negen jaar zelf de intergemeentelijke samenwerking te financieren. Het uitgangspunt van de regering bij het oorspronkelijke besluit was dat de subsidiëring maximaal drie keer drie jaar zou kunnen duren en dat de gemeenten na afloop van die projectperiodes zelf hun financiële verantwoordelijkheid zouden moeten kunnen opnemen.

Doel van de subsidies is het projectmatig ondersteunen van de gemeenten, hen in feite op weg zetten voor die taken waarvoor ze geen specifieke expertise kunnen uitbouwen als ze daar zelf te weinig personeelsleden voor kunnen inzetten. Ik denk bijvoorbeeld aan de uitvoering van het decreet Grond- en Pandenbeleid. Het gaat dus niet over een vorm van structurele financiering voor een aantal taken die gemeenten uitvoeren, maar over tijdelijke projectsubsidies, die een meerwaarde bieden doordat gemeenten de mogelijkheid krijgen om expertise en ervaring op te bouwen.

De gewijzigde berekening van de Vlaamse subsidie zal van toepassing zijn vanaf de eerstkomende subsidieperiode van zowel bestaande als nieuwe intergemeentelijke projecten in de vijf Vlaamse provincies. Voor lopende projecten kan ze dus, afhankelijk van hun startdatum, betrekking hebben op de tweede of derde subsidieperiode. Voor nieuwe projecten is die berekening vanaf de eerste subsidieperiode van toepassing.

Ten opzichte van de berekeningswijze in het oorspronkelijke besluit vermindert de Vlaamse subsidie de facto met 2,5 procent. De gemeenten ondervinden daarmee eigenlijk, analoog aan andere gesubsidieerde organisaties, de gevolgen van de besparingen in de Vlaamse begroting. Maar voor alle duidelijkheid: de pot in zijn totaliteit verkleint niet. Dat bedrag blijft even groot. En zo, mede door het feit dat het degressief wordt toebedeeld, kunnen we ervoor zorgen dat er telkens nieuwe samenwerkingsverbanden kunnen ontstaan, die op hun beurt weer expertise en ervaring kunnen opdoen, om daarna idealiter zelf verder te kunnen werken.

Om te bevorderen dat de gemeenten zich in een meerjarenbegroting tijdig zouden kunnen voorbereiden, is ook in 2007 het degressieve karakter van de Vlaamse subsidie ingeschreven in het besluit. Met het wijzigingsbesluit wordt trouwens niet geraakt aan dat uitgangspunt. Het blijft voor intergemeentelijke projecten sowieso mogelijk om ook andere cofinanciers te betrekken bij een projectbegroting, maar de gemeenten blijven natuurlijk wel eindverantwoordelijkheid dragen voor het project. Concreet moeten de gemeenten zich ertoe engageren om gezamenlijk minstens 25 procent van de personeelskosten te financieren.

Meer specifiek voor Vlaams-Brabant doet er zich een comptabiliteitsprobleem voor voor de intergemeentelijke projecten. De provincies kunnen elk op hun manier en volgens hun eigen mogelijkheden en voorwaarden financieel bijdragen in de werking van de intergemeentelijke projecten. De provincie Vlaams-Brabant voorziet in een subsidie van 25 procent op de personeelskosten. Daardoor zouden de personeelskosten in Vlaams-Brabant voor toekomstige subsidiëringsperiodes overgesubsidieerd worden, aan 110 procent, wat natuurlijk ook niet de bedoeling is. De werkingskosten zouden in dat geval volledig worden gedragen door de gemeenten. Ik heb vernomen dat de provincie Vlaams-Brabant haar reglement zal aanpassen, waardoor dat eventuele probleem wordt vermeden.

De voorzitter: De heer Dehaene heeft het woord.

De heer Tom Dehaene: Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik weet ook wel dat we overal moeten besparen, maar het is jammer dat sommige projecten die in de tweede periode van dit jaar opstarten, eind vorig jaar vernomen hebben dat er minder subsidies zullen zijn. Dat is een moeilijke situatie, vooral voor de kleinere gemeenten.

Nogmaals, ik heb begrip voor de besparingen die in alle sectoren moeten worden doorgevoerd. Minister, hebt u een zicht op de problematiek in de andere provincies? Is Vlaams-Brabant de enige provincie waar dat probleem zich stelt? Wat is de regeling in de andere provincies? Zal Vlaams-Brabant zich afstemmen op de andere provincies?

Minister Freya Van den Bossche: De provincies kiezen autonoom, er zit geen uniformiteit in.

Wat een mogelijke oplossing zou kunnen zijn, mocht de provincie bereid zijn om er evenveel geld aan te besteden, is dat ze bijvoorbeeld een deel van de werking voor haar rekening zou kunnen nemen.

De reden waarom wij ook zijn opgeschoven van werking naar meer personeel, is omdat de administratieve lasten die tegenover die eerder beperkte subsidie van werkingskosten stonden, te hoog waren. Gemeenten verkozen zelf dat we een groter deel van de personeelskosten op ons zouden nemen. Mocht de provincie Vlaams-Brabant mijn mening vragen, dan zou ik willen suggereren om het teveel aan subsidies voor personeel af te leiden naar werkingssubsidies. Dat zou ervoor kunnen zorgen dat de gemeenten een bijzonder groot deel subsidies krijgen, weliswaar van verschillende overheden, zonder dat er één specifiek onderdeel wordt overgefinancierd, wat nooit de bedoeling kan zijn.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

■

Vraag om uitleg van mevrouw Liesbeth Homans tot mevrouw Freya Van den Bossche, Vlaams minister van Energie, Wonen, Steden en Sociale Economie, over de opdracht aan de VREG om de service van elektriciteits- en gasleveranciers te beoordelen - 1187 (2010-2011)

De voorzitter: Mevrouw Homans heeft het woord.

Mevrouw Liesbeth Homans: Voorzitter, minister, collega's, in Het Laatste Nieuws van 4 februari hebt u gezegd dat de elektriciteits- en gasleveranciers voortaan niet alleen op hun prijs, maar ook op hun service moeten worden beoordeeld. U hebt de intentie laten blijken om een aantal taken aan de Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG) toe te bedelen. Ik denk dat het stijgende succes van de V-TEST hiermee te maken heeft. U hebt ook gezegd dat 7 procent van de gezinnen na het uitvoeren van de V-TEST veranderen van leverancier. Op basis daarvan hebt u gezegd dat u aan de VREG zou kunnen vragen om ook andere zaken te beoordelen.

Minister, een tijd geleden was er hier een gedachtewisseling met de heer Pictoel, naar aanleiding van het jaarverslag. Dat was heel nuttig en interessant, maar het zou goed zijn om te weten wat u als minister van plan bent.

Minister, op welke manier wordt vandaag onderzocht wat de redenen zijn waarom de consument op zoek gaat naar een andere energieleverancier? Wat zijn de belangrijkste beweegredenen die uit deze onderzoeken naar voren komen? Ik denk zelf aan de gebrekkige communicatie en dienstverlening, de onbereikbaarheid van de callcenters en de prijs.

Hoe gaat de VREG de kwaliteit van de service van de energieleveranciers beoordelen? Met welke parameters zal de VREG rekening houden? Zal deze taak door VREG-medewerkers worden uitgevoerd? En via welke kanalen zullen de resultaten bekendgemaakt worden?

Zal de VREG de bevindingen van het geplande kwaliteitsonderzoek betrekken bij het al dan niet toekennen van een leveranciersvergunning? Dat zou een leuke bijkomstigheid kunnen zijn.

Is het ook niet aan te raden om naast de servicekwaliteit, de consument inzage te geven in andere elementen, bijvoorbeeld in de correcte prijsweergave met alle factoren die de leveranciers gebruiken bij hun prijszetting?

De voorzitter: Minister Van den Bossche heeft het woord.

Minister Freya Van den Bossche: Voorzitter, collega's, de VREG heeft nu al een beeld over de kwaliteit van de dienstverlening van een aantal leveranciers, enerzijds door de klachten die hij ontvangt en anderzijds door de enquêtes die sinds 2009 peilen naar de tevredenheid van de gezinnen en bedrijven over hun energieleverancier. Deze enquêtes zijn niet opgezet met het specifieke doel om klantentevredenheid te toetsen van alle leveranciers die in Vlaanderen actief zijn, waardoor ze enkel voor de drie grootste leveranciers een voldoende grote basis aanleveren om uit de resultaten representatieve conclusies te kunnen trekken.

De enquête onderzocht waarom gezinnen voor een bepaalde energieleverancier kiezen, niet specifiek om welke reden ze overstappen. Het verschil is subtiel, maar niet onbelangrijk. Betrouwbaarheid is een zeer belangrijke waarde, namelijk 59 procent. Het tweede criterium dat de keuze bepaalt, is een betere dienstverlening dan de concurrentie. 55 procent geeft dit aan als de reden om een andere leverancier te kiezen. Met 52 procent volgt goedkoper zijn dan de concurrentie. Dat geeft aan hoe belangrijk het voor de elektriciteitsconsumenten is dat de dienstverlening van een leverancier goed is.

Ik heb de VREG opdracht gegeven om met de leveranciers van elektriciteit en aardgas in overleg te treden over het model dat zij ambiëren. We moeten immers ook van hen gestandaardiseerde informatie over hun dienstverlening krijgen. Dat kan gaan om geregistreerde klachten, ontvankelijke klachten, duurtijden van klachtenbehandeling, service level agreements van callcentra, sjablonen van brieven en ander communicatiemateriaal

waaruit kan worden afgeleid of er naar waarheid en voldoende duidelijk wordt gecommuniceerd. Ik kan me inbeelden dat er eventueel door de leveranciers nog andere relevante parameters worden aangebracht. Ik heb dus zeker niet de bedoeling om nu exhaustief te zijn zonder de leveranciers de kans te geven een aantal parameters in te brengen. Ik denk bijvoorbeeld nog aan het soort contracten dat men aanbiedt en of de onderbrekingsvergoedingen daarin correct dan wel onheus worden berekend.

Ook met de federale ombudsman voor Energie en eventuele andere klachtenbehandelaars kunnen afspraken worden gemaakt over het verzamelen van gegevens en klachten. Zodra het UMIX-systeem, dat het berichtenverkeer op de energiemarkt organiseert, dit technisch toelaat, kunnen ook de gegevens van de gelogde fouten in marktprocessen worden verzameld en kan ook dat mee in rekening worden gebracht.

Het is in feite de bedoeling dat de monitoring door de VREG-medewerkers wordt uitgevoerd. Daarmee wil ik niet zeggen dat het uitgesloten zou zijn dat men een beroep doet op gegevens uit enquêtes of door derden verzamelde informatie. Maar de monitoring zelf zou door medewerkers van de VREG gebeuren.

Conform de beleidsbrief is de eerste optie die verkend wordt sowieso om de informatie in verband met de kwaliteit van de dienstverlening op te nemen in de V-TEST. Als u de V-TEST doet en het resultaat krijgt in een rangschikking naar prijs, zal, zeg maar, in een kolom daarnaast de score staan voor klantvriendelijkheid en dienstverlening. Die score zal uiteraard steeds snel moeten kunnen worden aangepast als de leverancier beslist om een aantal ingrepen te doen, bijvoorbeeld op basis van een minder goede score. Dat zal de consument een beeld geven van de prijs en de dienstverlening. Zo zou je kunnen veronderstellen dat bepaalde consumenten op basis van beide scores hun beslissing zullen nemen en zelf kiezen welk element het meest doorweegt in hun keuze. Aan dat model denken we nu. Uiteraard is het voor mij vooral belangrijk dat het eenvoudig, transparant en klantvriendelijk blijft voor wie de V-TEST doet.

U vraagt ook naar de vergunningen. Vandaag wordt er een vergunning afgeleverd als leveranciers financieel en technisch voldoende capaciteit hebben en als ze juridisch onbesproken zijn. Het derde pakket, de nieuwe Europese Energierichtlijn, legt op dat leveranciers die in een andere lidstaat actief zijn, zonder een vergunning te moeten aanvragen, ook toegang moeten krijgen tot onze energiemarkt. Dat betekent in feite dat de waarde van ons vergunningssysteem, of toch de wijze waarop we het als sturend instrument op de markt zouden kunnen gebruiken, helaas een beetje wordt uitgehold. Het idee om daaraan aspecten van essentiële consumentenrechten te koppelen, lijkt me helaas om die reden weinig praktisch toepasbaar.

Wat de transparantie van de doorgerekende kosten betreft: er is nog redelijk wat werk aan de wijze waarop die door de leveranciers op hun facturen worden meegedeeld. Mij valt op dat men vrij vaak de aandacht trekt op kosten die op andere niveaus worden veroorzaakt, in tegenstelling tot de transparantie over het eigen aandeel. Over hoe de leverancier zijn kosten berekent, op basis waarvan in variabele contracten de prijzen worden aangepast gedurende de looptijd van het contract, bestaat voor de consument de grootste onduidelijkheid.

Ik ben voor veel transparantie, absoluut, maar wel volledig. Wat men vermeldt op het contract als de prijs voor groene stroom, warmte-krachtkoppeling (wkk), enzovoort mag niet de boeteprijs zijn, maar moet de werkelijk betaalde prijs zijn. Het gaat om transparantie en klantvriendelijkheid. Het totaalplaatje kan voor mij worden meegegeven. Maar het is vooral belangrijk dat we zicht krijgen op dat enige niet goed gereguleerde aandeel in de factuur, en dat is het stuk dat bij de leveranciers zit. De distributienetbeheerders (DNB's) veroorzaken een belangrijke kost, maar dat is wel gereguleerd. We hebben daar impact op. Het laatste stukje is veel meer onderworpen aan de willekeur van de leverancier. De transparantie voor dat deel is wat mij betreft veel te klein.

Mevrouw Liesbeth Homans: Dank u wel, minister. U zegt dat de VREG overleg zal plegen met de leveranciers. Ik veronderstel met allemaal?

Minister Freya Van den Bossche: De federatie zou daarvoor worden uitgenodigd. Maar als u denkt dat er voor dat overleg nog andere partners kunnen of moeten worden uitgenodigd, graag. Mijn bedoeling is om fatsoenlijk te consulteren over hoe we die zaken meten. Ik wil vermijden dat de leveranciers achteraf kunnen zeggen dat de wijze waarop de VREG meet, niet veel waard is. Een zo breed mogelijke consultatie dus.

Mevrouw Liesbeth Homans: Oké. U hebt dat zelf ook al aangehaald, in verband met het correct doorrekenen van bepaalde kosten. De boeteprijs is één aspect. Maar het is noodzakelijk de consument een waarheidsgetrouw beeld te geven van wat de leverancier al dan niet mag aanrekenen. Als u daarmee ook rekening houdt, zijn wij tevreden.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

■

Vraag om uitleg van de heer Bart Martens tot mevrouw Freya Van den Bossche, Vlaams minister van Energie, Wonen, Steden en Sociale Economie, over 100 procent groene energie tegen 2050
- 1233 (2010-2011)

Vraag om uitleg van de heer Hermes Sanctorum tot mevrouw Freya Van den Bossche, Vlaams minister van Energie, Wonen, Steden en Sociale Economie, over de engagementen die de Vlaamse Regering wil aangaan in het kader van het Europese energiepakket 20-20-20
- 1301 (2010-2011)

De voorzitter: De heer Martens heeft het woord.

De heer Bart Martens: Minister, we worden de laatste tijd gebombardeerd met rapporten waaruit zou blijken dat het mogelijk is om tegen 2050 een volledig hernieuwbare samenleving te bereiken, een samenleving dus die voor 100 procent draait op hernieuwbare energiebronnen. Enkele weken geleden was er het rapport van Ecofys. Er is het rapport van het Öko-Instituut en dat van de European Renewable Energy Council. Al die rapporten, opgemaakt door onderzoeksbureaus die niet van de minste zijn, tonen aan dat het theoretisch, als er politieke wil voor is, mogelijk moet zijn om te komen tot een volledig hernieuwbare samenleving.

Minister, kunt u zich inschrijven in zo'n strategie, die bijdraagt tot de realisatie van 100 procent groene energie tegen 2050? Wat zou dat betekenen voor het Vlaamse beleid? Waar staan we vandaag op het vlak van hernieuwbare energie en welke hinderpalen zijn er nog voor de verdere doorbraak van hernieuwbare energie in Vlaanderen?

Kunt u opdracht geven tot het maken van een studie Energieverkenning 2050, naar analogie met de Milieuverkenning 2030 die door de Vlaamse Milieumaatschappij werd opgemaakt? Dat is het scenariorapport van het Milieurapport Vlaanderen-Scenario's (MIRA-S) dat door de Vlaamse Milieumaatschappij periodiek wordt opgemaakt. Kan er een vergelijkbaar scenariorapport worden opgemaakt met – wat mij betreft verschillende – scenario's over onze energievoorziening tegen 2050?

Ten slotte: zal Vlaanderen aandringen op scenario's met een 100 procent hernieuwbare energievoorziening in de Energy Roadmap 2050 die de Europese Commissie heeft gelanceerd en die de bedoeling heeft om tegen 2050 tot een gedecarboniseerde of koolstofarme samenleving te komen met 85 tot 90 procent minder CO₂-uitstoot? Dat zit momenteel in die Energy Roadmap die in publieksconsultatie ligt tot 7 maart 2011. Zal Vlaanderen erop aandringen dat in die Energy Roadmap ook scenario's met een 100 procent hernieuwbare energievoorziening worden bekeken?

De voorzitter: De heer Sanctorum heeft het woord.

De heer Hermes Sanctorum: Minister, het is inderdaad soms moeilijk om al die ambitieuze rapporten te volgen.

Binnenkort vindt er opnieuw een formele Europese Raad van energieministers plaats. Natuurlijk zal België daar ook een standpunt innemen. U bent Vlaams minister van Energie. Energie is voor een belangrijk deel een regionale bevoegdheid, dus kunt u toch een grote impact hebben op dat Belgische standpunt.

U hebt een tijdje geleden in een interview met de krant De Morgen openlijk de 100 procent groene energie tegen 2050 gesteund, wat op zich natuurlijk zeer positief is. U baseert zich daarvoor op heel wat studies, waaronder die van het Öko-Instituut, gemaakt in opdracht van de Europese groenen. Meer zelfs, u zet zich af tegen de zogenaamde energiemix, waarbij het nucleaire aspect en de kolencentrales, die met nieuwe technologieën, carbon capture and storage (CCS) en dergelijke, werken, toch niet worden uitgesloten. Dat is op zich positief. Het gaat echt om hernieuwbare energie en niet zomaar om een low carbon strategy.

Minister, dat is allemaal positief, maar de standpuntbepaling gebeurt in de eerste plaats in de Europese raad van energieministers en de voorbereidende vergaderingen. In Vlaanderen hebben we nog heel wat werk te leveren op het vlak van energiebesparing en hernieuwbare energie.

Wat zult u dan op Vlaams niveau bijkomend ondernemen in het kader van de standpuntbepaling voor die Europese raad? Op dit moment is er nog weinig strategie naar 2020, 2030 en 2050 toe. Op Europees niveau wordt er natuurlijk druk over gediscussieerd, maar op Vlaams niveau hebben we eigenlijk onvoldoende zicht op wat we daar nu precies mee gaan doen.

Vandaag heb ik in de Standaard inderdaad gezien dat er zich een positieve trend afspeelt. De 12 procent daling over drie jaar tijd van het E-peil: van 2006 tot en met 2009 zou dat E-peil voor nieuwbouw gezakt zijn van 86 naar 76. Dat is allemaal heel mooi, maar dat is ten eerste voor nieuwbouw. Ten tweede betekent dat dat u eigenlijk het echte energiepeil achternaholt met uw normering, want op dit moment ligt dat op 80. Ten derde zijn dat eigenlijk 'low hanging fruits'. De heer Martens haalt die term ook graag aan. Dat zijn eigenlijk vrij gemakkelijk te halen realisaties, maar de vraag is wat we daarna gaan doen. Hoe gaan we een veel ambitieuzer energiepeil bereiken tegen 2021, de deadline voor de zogenaamde lage-energiewoningen?

Welke percentages hernieuwbare energie in Vlaanderen wilt u halen voor de komende jaren en tegen 2020? Hebt u de ambitie om het aandeel groene stroom in de elektriciteitsproductie naar boven bij te stellen?

Ik lees af en toe ook wel eens een Europees rapport over de stand van zaken rond energiebesparing. We zijn er nog lang niet – onder meer ook in Vlaanderen. Welke concrete voorstellen zult u namens Vlaanderen doen om ter zake een tandje bij te steken?

Het is toch wel schrijnend dat die 20 procentdoelstelling voor energiebesparing nog altijd indicatief is. Er wordt ook altijd druk over gediscussieerd. Bent u van plan om actief te steunen dat dit niet indicatief is maar bindend, net zoals de andere doelstellingen in het kader van het energiepakket 20-20-20?

Gaat u wat u in het interview hebt gesteld rond de 100 procent hernieuwbare energie ten opzicht van de low carbon strategy actief promoten bij de komende voorbereidende vergaderingen voor de Europese top en eventueel op de Europese top zelf – ik weet niet precies wie zal worden afgevaardigd?

De volgende vraag behoort niet enkel tot uw beleidsdomeinen. Welke energiebesparende maatregelen neemt u inzake aankopen en aanbestedingen of overheidsgebouwen?

De voorzitter: De heer Decaluwe heeft het woord.

De heer Carl Decaluwe: Ik heb het interview in De Morgen met minister Van Brempt en minister Van den Bossche ook gelezen. Wie kan er in godsnaam tegen de doelstelling zijn om 100 procent hernieuwbare energie te halen? Ik denk dat niemand daar tegenstander van kan zijn.

Maar, minister, vooraleer definitieve stellingen worden geponeerd, kreeg ik graag antwoord op een aantal bijkomende vragen, los van de theoretisch-technische. De heer Martens merkt terecht op dat we gebombardeerd worden met studies. Ik lees nu en dan eens de samenvattingen ervan, maar nooit de volledige studies, want vaak begrijp ik ze niet omdat ze wel heel erg technisch zijn.

Als we voor dergelijke ambitie gaan, ook binnen onze Vlaamse bevoegdheid, wordt die 100 procent dan ook opgewekt in Vlaanderen? Op deze kleine vraag moet er misschien eerst een duidelijk antwoord komen. Ik denk hierbij ook aan wat hierover de voorbije periode in Test-Aankoop is verschenen.

Er zijn ook de vragen over de concurrentiepolitiek van onze bedrijven, de relatie met de subsidies en de impact op onze Vlaamse begroting. Een aantal heel grote projecten zouden niet haalbaar geweest zijn zonder subsidies – dat is gewoon een nuchtere vaststelling.

Wat is de relatie met de prijs voor de consumenten? Wat is de relatie met de distributienet-tarieven? Als we praten over groene, hernieuwbare energie, dan hebben we het wellicht ook over een steeds meer gedecentraliseerde aanpak en die zal een impact hebben op ons netwerk.

Minister, vooraleer een definitieve stelling wordt uitgewerkt, zouden eerst al deze neven-effecten eens moeten worden bekeken. Er zijn heel wat bijkomende aspecten: budgettaire ten aanzien van de consument en inzake de concurrentiekracht. Bent u bereid om deze elementen op te nemen in de discussie vooraleer er een definitieve stelling wordt ingenomen door Vlaanderen en België?

De voorzitter: Mevrouw Homans heeft het woord.

Mevrouw Liesbeth Homans: Voorzitter, minister, ik vind 100 procent hernieuwbare energie tegen 2050 heel nobel, maar ik weet niet of het realistisch is. De heer Decaluwe wees al op de impact op de energiefactuur. We weten allemaal dat het aandeel van hernieuwbare energie behoorlijk doorweegt in de energiefactuur.

Minister, het is uw bevoegdheid niet, maar zou het niet nuttig zijn om vooraf goed te investeren in onderzoek en ontwikkeling? Ik denk bijvoorbeeld aan onderzoek en ontwikkeling inzake betere en slimmere zonnecellen met een veel hoger rendement dan nu het geval is. We zagen in onze visie van het Vlaams Energiebedrijf, dat ook niet tot uw bevoegdheden behoort, een grote taak weggelegd inzake het onderzoek naar hernieuwbare-energietechnologieën. Jammer genoeg horen we heel weinig over dat Vlaams Energiebedrijf. Het is niet uw bevoegdheid, maar ter zake kan een grote rol weggelegd zijn voor dat Vlaams Energiebedrijf, zeker op het vlak van investeringen naar onderzoek en ontwikkeling.

De heer Jan Penris: Mevrouw Homans, ik moet toch opmerken dat uw fractieleider gisteren in andere termen over het Vlaams Energiebedrijf sprak. Ik vraag me soms af wie er namens de N-VA spreekt. (*Gelach*)

Mevrouw Liesbeth Homans: U hebt gisteren misschien ook gezien dat ik toen nogal gelachen heb?

De voorzitter: Minister Van den Bossche heeft het woord.

Minister Freya Van den Bossche: Voorzitter, dames en heren, het is inderdaad de bedoeling om een gedragen Europese strategie te ontwikkelen zodat Europa tegen 2050 onafhankelijk kan worden gemaakt van fossiele en nucleaire energie. Uit redelijk wat van de studies

waarmee we om de oren worden geslagen, blijkt duidelijk dat 100 procent hernieuwbare energie ons een competitieve voorsprong en winst zou kunnen opleveren.

Voor wat mij betreft, is het nu tijd om die studies om te zetten in een beleidsstrategie. In aanloop naar de Europese top van 4 februari en de Energieraad van 28 februari, werden in samenwerking met de collega's uit andere gewesten, de conclusies van de raden bijgestuurd. Laten we zeggen dat we een poging hebben gedaan en dat het ons gedeeltelijk is gelukt. De volgende stap is de consultatie over de Energy Roadmap 2050 van de Europese Commissie.

Mijn ambitie is inderdaad om een scenario met 100 procent hernieuwbare energie te laten onderzoeken in het kader van de Energy Roadmap 2050. Op het moment dat deze vergadering plaatsvindt, is het ook zo dat de DG plaatsvindt waarin de laatste afspraken worden gemaakt over de Energieraad van 28 februari.

U vroeg wie deelneemt aan al die vergaderingen. Het zijn opnieuw de heer Jan Haers van het Vlaams Energieagentschap (VEA) en mevrouw Sarah Tak van het kabinet van viceminister-president Lieten. Ik wil hierbij even iets toelichten, mijnheer Sanctorum, want ik heb uw kritiek mogen lezen in De Morgen op het feit dat mijn kabinet niet zelf vertegenwoordigd was op de voorbereidende vergadering. Ik wil graag duidelijk weten waar u heen wilt. Ik heb op mijn kabinet twee medewerkers voor Energie. Dat betekent dat we heel nauw en goed moeten samenwerken met de administratie. Ik heb het geluk dat ik een heel performante administratie heb. Het VEA doet dat perfect en dus verdelen we de taken. Dat gebeurt in onderling overleg.

Als er dus een ambtenaar deelneemt aan de voorbereidende vergadering en geen kabinetsmedewerker, maar die ambtenaar is wel gemachtigd om te zeggen wat hij daar zegt, dan begrijp ik niet waarom daarop kritiek komt van de oppositie. Ik begrijp kritiek als u vindt dat we ergens een foute beleidskeuze maken, maar dit begrijp ik niet goed. Ik geloof in de beperking van de kabinetten, maar ik kan onmogelijk mijn twee medewerkers overal naartoe sturen, dat gaat niet. Vandaag zijn ze hier allebei in de commissie aanwezig omdat ze het belangrijk vinden om te weten wat het parlement hierover denkt, maar ze kunnen niet tegelijk op een andere vergadering zijn. Ik zou dus graag van u horen of u vindt dat de kabinetten opnieuw groter moeten worden, dan wel of u aanvaardt dat mensen van de administratie aan dergelijke vergaderingen mogen deelnemen.

U vroeg ook wie op de Belgische stoel zit op 28 februari. Dat is minister Magnette.

Binnen de globale Europese strategie zou het voor individuele lidstaten natuurlijk gemakkelijker zijn als de strategie duidelijk is om een duidelijk en voldoende groot aandeel hernieuwbare energie te bereiken. Het totale aandeel hernieuwbare energie in het Vlaams energiegebruik is gestegen van 1,3 procent naar 2,9 procent in 2009. Voor groene stroom is dat aandeel twee keer zo groot, maar als we onder meer het transport mee bekijken, gaat het dus over ongeveer 3 procent.

Het potentieel voor hernieuwbare energie werd onder meer onderzocht in de studie 'Prognoses hernieuwbare energie en warmte-krachtkoppeling tot 2020' van de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) en in Milieuverkenning 2030. Die rapporten beschrijven onder andere de mogelijkheden en ook hinderpalen voor hernieuwbare energie. De belangrijkste beperkingen die worden aangehaald, zijn de betaalbaarheid, de inpassing in een goede ruimtelijke ordening, de netcapaciteit, milieuaspecten, hinderaspecten, luchtvaart en biomassa-aanbod. Ik noem er maar enkele op.

Enkele van die belemmeringen kunnen wij zelf wegwerken. Ik denk bijvoorbeeld aan aanbevelingen van de windwerkgroep en hoe we die omzetten in de realiteit. Andere contextuele factoren hebben we niet in de hand, maar we weten wel hoe die zullen evolueren. Fossiele brandstoffen bijvoorbeeld zullen steeds duurder worden. Tegelijkertijd en onder andere dankzij voldoende onderzoek, zoals mevrouw Homans suggereert, zullen hernieuwbare energiebronnen efficiënter en dus betaalbaarder worden.

Die studies beschrijven wel dat naarmate enkele van die knelpunten worden opgelost, er toch een zeer groot deel van onze energievoorziening zou kunnen komen van hernieuwbare energiebronnen.

In de studie Milieuverkenning 2030 onderzoekt men hoe het milieu in Vlaanderen de komende decennia kan evolueren en welke impact het beleid daarop kan hebben. Uit de resultaten voor de energiesector blijkt dat de basisvraag naar elektriciteit zeker vanaf 2025 voor een heel groot gedeelte zou kunnen worden opgevuld door offshore windenergie. Daarnaast zullen ook decentrale productie op land, onshore windturbines, PV-installaties en inzet van biomassa de komende jaren aan belang blijven winnen. Het is hoe dan ook zo dat, gezien de decentrale productie, waar de heer Decaluwe naar verwijst, forse investeringen in het elektriciteitsnet noodzakelijk zullen zijn om dat aan te passen, te verzwaren en uit te breiden.

Momenteel evalueert de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) de doorwerking en het gebruik van Milieuverkenning 2030. Daaruit zal in de loop van dit jaar nog een nieuw plan van aanpak ontwikkeld worden voor een nieuwe milieuverkenning periode 2013-2014. Dat zal gebeuren na ruim overleg. Momenteel onderzoekt de VMM mogelijke pistes voor die verkenning op langere termijn, bijvoorbeeld richting 2050, alsook een meer systeemgerichte benadering onder andere omtrent het energiesysteem. Ik zal aan het VEA vragen om de vragen uit deze commissie in dat verband op te nemen.

Het percentage hernieuwbare energie dat Vlaanderen wil en moet bereiken tegen 2020 om te voldoen aan de Europese richtlijn, wordt vastgelegd in overleg met de federale overheid en de andere gewesten. U weet dat een nationaal actieplan is ingediend, maar de hoogte van de Vlaamse doelstelling zal mee bepalen welke exacte bijkomende maatregelen nodig zijn. In tussentijd richt ik mij oriënterend op het PRO-scenario uit de prognosestudie van de VITO.

Wat groene stroom betreft, hebben we al een voorzichtige doelstelling tegen 2020 van 13 procent. Die kan worden herbekeken in functie van de uitkomst van de lastenverdeling met de andere gewesten en de federale overheid. Een belangrijke vraag onder andere voor die lastenverdeling is hoe die offshore windenergie verdeeld zal worden over de gewesten. Om te kunnen berekenen wie wat kan halen, is dat niet onbelangrijk.

Tijdens het voorbije voorzitterschap van de EU heb ik getracht om van energiebesparing een belangrijk thema te maken op de Europese agenda. Dat is zowel op de informele als de formele raad gelukt. Qua agendasetting zijn we geslaagd in ons opzet. Het ziet ernaar uit dat op basis van het huidige beleid de Europese energiebesparingsdoelstelling van 20 procent desalniettemin niet behaald zal worden als u het mij vraagt. Er moet dringend actie worden genomen en er moet werk worden gemaakt van bijkomende Europese, maar ook nationale en gewestelijke instrumenten die het mogelijk maken dat potentieel te realiseren.

Waarover hebben we het dan onder andere? De richtlijn over energieprestaties van gebouwen is recent herzien. De lidstaten zijn die nu aan het omzetten. In volgende domeinen is nog bijkomende actie nodig: de transportsector, renovatie van bestaande gebouwen, overheidsinvesteringen. De omvorming van ons net tot een slim netwerk kan gevoelig bijdragen tot meer energie-efficiëntie. De financiering van energie-efficiënte investeringen is zeer belangrijk, onder andere via de oprichting van investeringsfondsen waarbij de inzet van relatief beperkte Europese nationale en gewestelijke middelen als een hefboom kunnen dienen voor het mobiliseren van de nodige budgetten.

Ondertussen nemen we op Vlaams niveau een aantal maatregelen. U hebt verwezen naar maatregelen in de nieuwbouw en zegt dat we de dingen wat achterna hollen. Ik vind dat niet, als je ziet dat we in het vooruitzicht hebben gesteld om over enkele maanden te evolueren naar E70, twee jaar later al naar E60 en een verder verstrengingstijdspad opzetten in het licht van beslissingen die Europa nog neemt in 2011 over de exacte definitie van energieneutrale gebouwen. U weet wellicht dat dat voor de woningen een geleidelijke verstrenging is, wel

snel maar toch geleidelijk. Voor scholen en kantoren zitten we nu op E100 en we gaan in één keer naar E70. Dat is een bijzonder grote stap. Ik denk dat u daar toch enige waardering voor aan de dag zou kunnen leggen. U weet dat de energie-efficiëntie van dat soort gebouwen niet is wat het zou moeten zijn.

Daarnaast zijn er de premies voor rationeel energiegebruik (REG) en de geplande stroomlijning daarvan, de nieuwe generatie energieconvenanten waar we aan werken om de bedrijven te engageren tot nog meer energie-efficiëntie. Ik verwijs ook naar de isolatieprogramma's. Ik denk dat we in Vlaanderen belangrijke inspanningen doen om de juiste weg op te gaan. Ik denk ook dat Vlaamse huishoudens zich er steeds meer van bewust zijn dat de vraag naar energie verkleinen, de eerste stap is. Ik verwijs naar de 60.000 daken die per jaar worden geïsoleerd. Dat is een verdrievoudiging op een tweetal jaar tijd. De bewustwording is er. Via premies en fiscale aftrek heeft men vrij lage nettokosten voor het isoleren van een dak in vergelijking met de energiebesparing die men doet. Mensen beseffen dat het een zeer snel terugbetaalde investering is en dat die niet alleen voor het milieu bijzonder zinvol is, maar ook voor de portemonnee behoorlijk slim.

Ik kom tot de vragen over de nationale energiebesparingsdoelstellingen. Als ik in de Europese cockpit zou zitten, zeer graag. Dat zou niet alleen een duidelijk signaal geven, maar ook omdat lidstaten op het vlak van energie, concurrentiepositie enzovoort, niet heel de tijd naar elkaar moeten kijken. Iedereen weet dat iedereen zijn deel zal moeten doen. Natuurlijk hoop ik dat de Europese Commissie in 2012 een voorstel zal formuleren. Maar wat heb ik ook gemerkt? In de Europese Raad en in de Europese Raad voor Energie is er nog geen begin van meerderheid voor te vinden. Men zegt mij dat dit te maken heeft met het ontbreken van een objectieve methodologie voor het formuleren van die doelstellingen. Ook zou het meten en rapporteren van die besparingen niet op punt staan. Het is niet duidelijk of dit werkelijk argumenten zijn of excuses waarachter onwillige lidstaten zich verschuilen. Ik weet dat niet. Het is in ieder geval zo dat het enthousiasme in de Raad helaas niet bijzonder groot is. We mogen niet wachten tot de dag dat de bindende doelstellingen worden geformuleerd. We zullen sowieso werk moeten maken van ons aandeel.

Voor de Vlaamse overheidsgebouwen is er een actieplan Energiezorg. Dat stelt dat in overheidsgebouwen alle energiebesparende maatregelen binnen een bepaalde terugverdientijd moeten worden geïmplementeerd, dat er een energieboekhouding zal worden bijgehouden, dat er energieaudits zullen worden uitgevoerd, dat het personeel zal worden gesensibiliseerd, dat er energiebewuste aankoopprocedures zullen zijn alsook een regelmatige rapportering over de uitvoering van dat actieplan, en dat het actieplan zowel energiebesparingen als hernieuwbare-energie toepassingen betreft.

Met betrekking tot die 100 procent is het van cruciaal belang om op Europees niveau samen te werken. Elke lidstaat heeft daar een eigen potentiële bron van hernieuwbare energie. We moeten vooral niet allemaal naar elke lidstaat afzonderlijk kijken, maar slim samenwerken.

Wat betreft de prijs voor de consument is de maatschappelijke kosten-batenanalyse zeker op zijn plaats. U weet dat de regering al enkele maanden geleden heeft beslist om zo'n maatschappelijke kosten-batenanalyse te maken. Het is belangrijk dat bij die afweging rekening wordt gehouden met de relatie tot de prijs voor de consument. Wij zijn daarvoor niet blind. Daarvan getuigt de tussentijdse bijsturing die voorligt met betrekking tot de zonnepanelen en tot andere technologieën die meer steun verdienen. Dat is evolutief in de tijd. We moeten een evenwicht bewaken tussen enerzijds voldoende subsidiëring en investeringsmogelijkheden opdat er zou worden geïnvesteerd, en anderzijds het effect op de prijs voor de consument. Op dat vlak mogen er geen overdreven lasten worden gelegd. Het is een dunne koord om te bewandelen, maar ik wil in elk geval proberen om op die koord mooi te blijven staan.

De voorzitter: De heer Martens heeft het woord.

De heer Bart Martens: Minister, ik dank u voor uw uitgebreide antwoord. 2050 is nog ver weg maar het lijkt, intuïtief, vandaag toch onmogelijk om tegen dan de 100 procent hernieuwbare energie te halen.

Toch tonen rapporten aan dat het realistischer is dan wij intuïtief zouden kunnen aanvoelen. Wie twintig jaar geleden zou hebben gezegd dat we anno 2010 allemaal met een mobiel toestelletje met elkaar zouden telefoneren, zou ook zijn buitengedragen. Technologische ontwikkelingen kunnen zeer snel gaan. Onlangs was ik op een studiedag waar een overzicht werd gegeven van alle outlooks, statistic reviews en rapporten van het Internationaal Energieagentschap waarin toekomstvoorspellingen werden gedaan over de energienoden. In al die voorspellingen had men het aandeel hernieuwbare energie zwaar onderschat. Europa is in haar 20-20-20-strategie goed op weg om de 20 procent hernieuwbare energie te halen. Dat zal lukken. 20 procent energie-efficiëntie zal veel moeilijker zijn. We weten ook niet hoe we dat juist moeten interpreteren. Is dat een relatieve of een absolute doelstelling van energiebesparing? Moet je dat uitdrukken ten opzichte van het bnp dan wel in absolute termen? Daarover is er nog discussie. Ik heb begrepen dat de Europese Commissie op 8 maart een nieuwe strategie met betrekking tot energie-efficiëntie zal bekendmaken. Zo zal daarover meer duidelijkheid worden gecreëerd en zal er meer dan een tandje kunnen worden bijgestoken.

Minister, ik ben zeer blij dat u dat spoor van 100 procent hernieuwbare energie verder zult laten bestuderen en dat u uw best zult doen om dat ook op de Europese tafel te brengen en te houden. Het kan zeer belangrijk zijn. Dat is inzetten op wat ik ‘bevrijdingstechnologie’ zou durven te noemen. Deze ‘bevrijdingstechnologie’ zou ons kunnen bevrijden van het juk van de schaarse aardolie. We zien vandaag dat de prijs van een vat ruwe aardolie al door het dak van de 110 dollar is gestoten. *(Opmerkingen van de heer Carl Decaluwe)*

120 dollar. Als we van een ding zeker zijn, dan wel dat niets doen ons meer zal kosten dan handelen en trachten onze energievoorziening op een drastisch andere leest te schoeien.

De voorzitter: De heer Sanctorum heeft het woord.

De heer Hermes Sanctorum: Minister, ik dank u voor uw antwoord. U praat wel heel snel, het is dus soms moeilijk om zaken te noteren.

U had het daarnet over de Europese standpuntbepaling tijdens die vergadering. Het gaat mij niet zozeer over de af- of aanwezigheid van een lid van uw kabinet. Het gaat over het gewicht van Vlaanderen in die discussie. Minister, ik heb begrepen dat, met het oog op 100 procent hernieuwbare energie tegen 2050, het gewicht van Vlaanderen zeer laag was. Dat kan aan twee zaken liggen. Ofwel liet u een steek vallen, ofwel moet u binnen de Vlaamse Regering het onderspit delven en krijgt u uw collega's niet overtuigd van een ambitieus energiebeleid. *(Opmerkingen van de heer Carl Decaluwe)*

Het is een van de twee. U hebt de cijfers genoemd. 3 procent hernieuwbare energie op dit moment is zeer laag. De heer Martens zei dat de 20 procent op Europees niveau waarschijnlijk wel zou worden gehaald. Dat is inderdaad de minst moeilijke doelstelling van de drie, tenzij misschien de geplande vermindering van CO₂-uitstoot. Maar energiebesparing is toch nog een veel grotere uitdaging. Het hangt ervan af hoe de ‘burden sharing’ zal worden georganiseerd, maar voor Vlaanderen is het nog een grote stap te evolueren van 3 naar 13 procent.

U verwijst er altijd naar dat we nog met de andere gewesten en op federaal niveau moeten overleggen waartoe die ‘burden sharing’ precies zal leiden. Ik merk gewoon dat andere gewesten wél de ambitie hebben om een doelstelling te formuleren. U bent daar zeer reactief in. Wallonië schuift een doelstelling van 20 procent hernieuwbare energie naar voren en een nog veel groter aandeel aan groene stroom. U doet dat niet.

Wat die 20 procent minder energieconsumptie betreft, vind ik dat u te veel laat uitschijnen dat u toch ambitieus bent. Ik begrijp echt niet waarom u de norm van het energiepeil niet bijstelt. *(Opmerkingen van minister Freya Van den Bossche)*

Oké, er is een bijstelling gepland tegen 2012-2014, maar in de praktijk blijven we vaststellen dat u de actuele situatie gewoon achterna holt. Als we de grafiek bekijken van waar we nu staan, wat de normering is en waar we uiteindelijk ongeveer moeten terechtkomen tegen 2021, gaat die grafiek nu lichtjes dalen en zal hij dan ineens naar beneden moeten gaan. Minister, we zullen veel ambitieuzer moeten zijn. En u beseft dat heel goed, denk ik.

Wat betreft de doelstelling van 100 procent hernieuwbare energie tegen 2050, is uw standpunt duidelijk. En ik geloof u ook. Maar is dat ook het standpunt van de Vlaamse Regering? Ik wil daar een duidelijk antwoord op horen. Ik hoor mijn collega's van de meerderheid hier immers andere dingen zeggen.

De voorzitter: Minister Van den Bossche heeft het woord.

Minister Freya Van den Bossche: Het standpunt is heel duidelijk: ik wil absoluut ambitieus zijn in die richting. Betekent dat dat wij nu al heel zeker zijn dat we het in 2050 in Vlaanderen alleen daarmee gaan halen? Natuurlijk niet. Dat weet u ook, mijnheer Sanctorum. Wellicht zal het al een hele vooruitgang zijn als we keihard vooruit kunnen gaan op die hernieuwbare energie, in combinatie met bijvoorbeeld flexibele aan en uit te schakelen gascentrales. Die zijn zeer mooi combineerbaar met hernieuwbare-energievoorzieningen, zodat we bijvoorbeeld de windmolens niet zullen moeten uitschakelen als er eens te veel productie is.

Natuurlijk willen wij die richting uit. Wij willen af van die afhankelijkheid, van de volatiliteit van die prijzen, van de wil van een aantal politici in regimes waarvan we vandaag zien dat ze ermee doen wat ze willen. Er is meer dan enkel de milieucomponent om te stellen dat we daar iets aan moeten doen. Natuurlijk willen we die richting uit, mijnheer Sanctorum. Ik begrijp niet waarom u daaraan blijft twijfelen als ik dat op alle mogelijke manieren aangeef. Ik begrijp uw grote achterdocht niet.

De voorzitter: De heer Martens heeft het woord.

De heer Bart Martens: De minister heeft wel degelijk een traject uitgezet om het voortschrijdende energieprestatiepeil te verstrengen. Dat er in de praktijk beter wordt gerealiseerd dan het wettelijke peil, is ook maar logisch. Stel dat we het wettelijke peil zouden afstemmen op het gemiddelde van wat wordt gerealiseerd, dan betekent dat dat de helft van de bouwers boetes zullen moeten betalen. Dat is niet de bedoeling. De bedoeling is dat er zuiniger zal worden gebouwd.

Uiteraard is het zeer goed dat de mensen in de praktijk vrijwillig nog een stap verder willen gaan dan het voortschrijdende energieprestatiepeil dat we wettelijk gaan invoeren.

De voorzitter: De heer Sanctorum heeft het woord.

De heer Hermes Sanctorum: Het economische optimum ligt op E60. Dan is dat dus de logische norm om nu in te voeren.

Minister, ik heb een aantal duidelijke vragen gesteld, maar ik krijg daar onvoldoende antwoord op. Ik ben er echt van overtuigd dat u goede bedoelingen hebt op het vlak van energiebeleid, maar ik heb echt de indruk dat uw gewicht in die discussie op dit moment klein is. Dat is volgens mij het grote probleem. Ik vind dat echt spijtig.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

■